

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. julija 1893.

Politiški oddelek.

Razdelitev okrajev po narodnostih.

II.

Poslednji čas se je o tej stvari po slovenskih dnevnikih bila vnela neka polemika, ki se pa ni vela posebno dostojno, kakor je že sploh navada pri naših razmerah. „Slovenec“ je bil povedal o tem svoje mnenje, ki se strinja popolnoma z mnenjem, katero mi zastopamo in katero so zastopali drugi slovenski listi že prejšnja leta. Na to se je pa malo rezko odzvala praška „Politik“ v nasprotnem zmislu, kar je čisto naravno, ker Čehi stoje na stališči deželne avtonomije, dočim se Slovenci od leta 1848. poganjajo za narodno avtonomijo in jo je posebno odločno vedno zagovarjal naš list. Tega stališča mislimo, da se je nam tudi držati v bodoče, ker ima tudi kolikor toliko opore v ustavi.

Zadnji čas nekateri vidijo rešitev Slovencev v hrvaškem državnem pravu in je odličen Slovenec naglašal to stališče nedavno pri neki priliki. Mi ne rečemo, da bi to ne imelo nobene podloge, imelo bi namreč to dobro, da bi lažje avstrijski Slovani delovali po skupnih načelih. Na drugi strani je pa vendar le pomisliti, je li hrvatsko pravo do slovenskih dežel dovolj utemeljeno. Želeti je, da se ta stvar dobro, popolnoma trezno preišče. Tukaj naj spregovore besedo naši zgodovinarji in pravniki. Nam ni znana druga podlaga, kakor da je hrvaški sabor izrekel vsprejemši pragmatično sankcijo, da hoče Hrvaška vedno biti pod tistim vladarjem, kateri vlada na Štajarskem, Kranjskem in Koroškem. Ta sklep se pa nam ne zdi dovolj tehten, posebno ker ni sklepov koroškega, kranjskega in štajarskega deželnega zbora, to je tedanjih stanov, v katerih bi se v podobnem zmislu imenovalo Hrvaško. Za vsako pogodbo, da je veljavna, je pa treba, da jej pritrdijo vsi tisti, katerih se tiče. Sicer je pa težavno že iz tega sklepa izvajati pravice Hrvaške do slovenskih dežel, kar je po sedanjih razmerah temu popol-

noma zadoščeno, ker smo Slovenci in Hrvatje faktično pod istim vladarjem, če tudi ima vladar pri nas drugačen naslov, kakor na Hrvaškem. Pomisliti je treba, da je hrvaški sabor pozneje že večkrat razgovarjal o državno-pravnih razmerah in poznejši njegovi sklepi, ki so tudi polnoveljavni, nič ne omenjajo slovenskih dežel. Mej drugim je pritrdil tudi znani nagodbi z Ogersko. Gledé Dalmacije so razmere pač drugačne, ker tukaj so si Hrvatje tudi v poznejših sklepih vsaj formalno zavarovali svoje pravo.

Mi pa s tem nikakor še ne rečemo, da bi morda Hrvatje ne imeli kacega prava do slovenskih dežel. Še veselilo bode nas, če se zato navedejo kaki novi dokazi. Zatorej le na dan z zaprašenimi akti in pargamenii, ki se tičejo tega vprašanja. Tukaj je treba jasno dokazanih pravic in se ni zanašati na kako adresu naj si že bode katerekoli stranke.

Čehi imajo vse drugače utemeljene zgodovinske pravice, pa še stvar ne gre. Njih pravice so potrdili razni avstrijski vladarji, mej drugim tudi sedanji cesar, tudi še sedaj živeči avstrijski državniki so jih s svojim podpisom priznali, ali vendar se v dejanji le ne dajo izvesti. Tem težje bi bilo hrvaško pravo izvesti za slovenske dežele, ako nimamo družih fakt navesti zanje, kakor gori omenjeni sklep hrvaškega sabora.

Nikakor se pa iz tega ne sme sklepati, da smo mi nasprotniki Hrvatov. Nikakor ne. Vsako zблиžanje slovenskih narodnostij nas jako veseli. Tudi se mi jako zanimamo za napredek našega bratskega naroda hrvaškega. Tudi smo zato, da se na Dunaji store potrebni koraki, da bi slovenski dijaki mogli v večji meri pohajati zagrebško vseučilišče, da se tako utrdi duševna vez mej nami in Hrvati. Z velikim veseljem bi pa pozdravili tudi zrušenje dualizma, kateri nas sedaj najbolje loči od Slovanov v drugi državni polovici. Tudi bi priporočali vsem Slovincem, da se posebno tudi bolj ozirajo na hrvaško znanstveno slovstvo, ki se kaj lepo razcvita in ne segali vedno po nemških delih. Za velikohrvaštvo pa ne moremo biti posebno navdušeni, ker se kaže najbolj le v sovra-

štvu do srbstva. Po našem mnenju je pa želeti vsaj v duševnem oziru složnega delovanja mej Slovenci, Hrvati in Srbi in po našem mnenju bi baš mi Slovenci morali vedno nekako posredovati mej njimi, niti se preveč obrniti na to, niti na ono stran.

Če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da je baš velikohrvaštvo mnogo pripomoglo k mažaronstvu na Hrvaškem. Starčević in drugovi so svojim naglašanjem izključno hrvaškega stališča izrinili Srbe v vladni tabor in le tako je bilo mogoče, da je sedanja hrvaška vlada dobila tako mogočno zaslombo, da jo bode težko omajati.

Od sedanjega združenja hrvaške opozicije se mnogo obeta, ali mi vendar nimamo v vse prave vere. Nekaj vspehov bodo res dosegli, ali naposled bodo pa vendar tudi sedanji opozicionanci morali priti do prepričanja, da poprej ne bode bolje, da se vsi boljši elementi obeh narodnostij hrvaške in srbske zjedinijo proti skupnemu so-ražniku madjaronstva. Po našem mnenju je v tem oziru bil najboljši politik vladika Strossmayr, ki je delal za slogo mej Hrvati in Srbi. Zadnji čas so zmagali pravaši s svojimi nazori mej narodom in celo Strossmayr se je udal temu toku in se je spravil s Starčevićem. Dvomiti je pa vendar, če na ta način pridejo Hrvatje do kacic vspehov. Priti mora in prišlo bode še drugačno prepričanje, prepričanje, da je treba sloge mej Hrvati in Srbi, če tudi so sedaj razmere take, da bi bilo skoro zastoj priporočati slogo.

Pa daleč smo zašli od te stvari, ali potrebno se nam je zdelo o naših razmerah mej Slovenci nekoliko spregovoriti, ker poslednji čas se mnogo po časopisih piše o tej stvari in ker je vsa ta stvar v zvezi z avstrijsko politiko sploh in bode zlasti tudi treba jasnosti v teh vprašanjih, predno se bode moglo resno govoriti o kaki preosnovi naše države. Nikakor ni dobro, če bi v taki stvari v temi tavalili, treba je jasnosti. Zato bode nam jako drago, ako tudi drugi listi povedo mirno in stvarno o tem svoje mnenje, da se pojmi razbistré. Le tako se bode naše gibanje vršilo v pravem tiru.

Pa povrnimo se k stvari, o kateri smo se namenili govoriti v teh člankih. Rekli smo, da se je mej slovenskima dnevnikoma bil vnel prepir zaradi razdelitve okrajev po narodnostih. Glasilo naše napredne stranke se je postavilo na stališče praške „Politik“ proti „Slovenu“. To samo pač ni nič tacega, kajti še želeti je, da se tako važna stvar temeljito pojasni z raznih stališč. Hvaležni bi morali biti našima dnevnikoma, da sta stvar lepo mirno in temeljito vsestranski pojasnila. Taka pojasnila morajo biti v korist našim državnim poslancem. Nikakor pa ne odobravamo, da se je kar v taki polemiki nasprotniku očitala nevednost in kdo ve kaj še vse, tako da je postalo le zabavljanje glavni del vse polemike, stvar za katero se gre, se pa jedva omeni. S takim postopanjem, bodisi od te ali one strani se le ovira toli potrebna sloga mej Slovenci. Želeti je, da bi se take stvari razpravljale brez vsacega zabavljanja.

Pri tacih vprašanjih je treba resnega premisleka in je stvar presojati z raznih stališč. Vsekako je pa pomisliti, kak vpliv bi vsa stvar imela na izvršitev našega starega slovenskega programa. Že leta 1848. se je izrekel pokojni naš urednik dr. Janez Bleiweis za zjedinjeno Slovenijo. Pozneje so se nam Slovincem pač ponujali in vsiljevali razni drugi programi. Priporočala se je osnova neke notranje avstrijske skupine, pa tudi obnovljenje Ilirije. Vsi taki nasveti pa niso našli mej narodom našim simpatij in so se kmalu pozabili, kjer tudi niso nam v korist, ako se vsestransko dobro presodijo.

Vzlic vsem oviram prihaja Zjedinjena Slovenija zopet na površje. Mej vsemi Slovenci je neka vez, katera nas druži, če tudi smo politično ločeni. Neka sila nas vkupe vleče, to vidimo pri raznih slavnostih, dočim ni skoro nobene duševne zveze mej slovenskim in nemškim Štajerjem. V Gradci se štajarski Slovenec čuti tujca, če tudi je v lastni deželi, v Ljubljani pa domačina, če tudi je prestopil deželno mejo. Zjedinjena Slovenija je ideal vseh zavednih Slovencev in zatorej morajo vedno naši politiki na to gledati, da pospešujejo tisto politiko, ki nas približuje temu idealu, le potem bomo mogli reči, da je njih politika zares narodna, zares slovenska.

Politični pregled.

Shod dolenještajarskih Nemcev bil je te dni v Celji. Obiskan je bil silno slabo in je očitno kazal, kako malo korenin že ima nemštvo na Spodnjem Štajarskem in to nemštvo se le umetno vzdržuje. Še bolj žalosten bi bil shod, da niso prišli mnogi gospodje iz Gradca in Gorenjega Štajerja. Sklenila se je cela vrsta resolucij, v katerih se zahteva čisto nemško uradovanje v vseh, tudi občinskih uradih, samo nemške šole za vsa mesta in trge ter dvojezične šole po kmetih, tako da se vsa dežela ponemči. Glavni govornik je bil zloglasni Foregger, ki je posebno naglašal nemški značaj Avstrije, kvasil, da so le Nemci državo ohranjujoča stranka, da je slovenstvo nevarno državi. Za njim je pa v blizu v enakem zmislju, kakor on, govorilo še več govornikov.

Poljski katoliški shod v Krakovem se je izrekel za versko šolo in pa za obnovljenje papeževe posvetne oblasti. Za versko šolo je mej drugimi govoril predsednik krakovske akademije znanostij grof Tarnovski. Večina poljskih listov pa jako malo piše o tem shodu.

Velik delavski shod bil je na Dunaji, na katerem se je zahtevala občna volilna pravica. Ta shod je spodbudil nekatere stranke, da so se začele bolj zanimati za to stvar. Nekateri kristijansko socijalni in pa tudi liberalni listi so za občno volilno pravo. Tisti konservativni listi, ki zagovarjajo politične predpravice veleposestnikov, so seveda proti taki volilni reformi. Kakor se pa iz oficijoznih listov da posneti, bi vlada bila pripravljena osnovati delavske zbornice, katere bi poslale nekaj zastopnikov v državni in deželne zборе. Delavci so pa posebno zavzeti za take zbornice.

Deželni poslanci češkega veleposestva so imeli minoli teden shod v Pragi. Ta shod je imel namen obnoviti slogo, ki se mej njimi začenja kršiti. Windischgrätz in nekateri somišljeniki skušajo osnovati nekako srednjo stranko, več veleposestnikov se pa približuje mladočeški stranki. Na shodu se baje ni kazala popolna zložnost. Ker se je shod vršil pri zaprtih vratih, vse podrobnosti niso znane. Sklenilo se je pa, da se skliče volilni shod. Poslanci sami si niso upali odločiti